



MINISTRI KÄSKKIRI

Tallinn

26.06.2026 nr 96

Kultuurimälestiseks olemise lõpetamine

Muinsuskaitseseaduse § 20 lõike 1 punkti 7 ja lõike 2 alusel:

1. Lõpetan järgmiste arheoloogiamälestiste kultuurimälestiseks olemise:

- 1.1. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9064, asukoht Ida-Viru maakond, Lüganuse vald, Matka küla, Sinipõllu, KÜ 43701:001:0158);
- 1.2. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9243, asukoht Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Vaimastvere küla, Taga-Tiigi, KÜ 24701:001:1919);
- 1.3. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9457, asukoht Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Vaiatu küla, Mardi, KÜ 81002:001:0003);
- 1.4. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9568, asukoht Järva maakond, Järva vald, Jalgsema küla, Andrese, KÜ 25702:001:0551);
- 1.5. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10459, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala-Eesküla küla, Pena, KÜ 77002:001:0981);
- 1.6. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10470, asukoht Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Suurepõllu, KÜ 77002:001:0127);
- 1.7. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10837, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Varudi küla, Vana-Varudi, KÜ 90202:003:0610);
- 1.8. Lohukivi (kultuurimälestiste registri nr 10842, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Samma küla, Lembitu, KÜ 90202:003:0073);
- 1.9. Lohukivi (kultuurimälestiste registri nr 10843, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Samma küla, Lembitu, KÜ 90202:003:0073);
- 1.10. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10885, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Tüükri küla, Laiakivi, KÜ 90202:005:0139);
- 1.11. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10886, asukoht Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Tüükri küla, Laiakivi, KÜ 90202:005:0139);

- 1.12. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 10945, asukoht Lääne-Viru maakond, Väike-Maarja vald, Pikevere küla, Tõnuri, KÜ 92701:003:0071);
- 1.13. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 11934, asukoht Rapla maakond, Rapla vald, Vana-Kaiu küla, Kärneri, KÜ 27701:003:1931);
- 1.14. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18033, asukoht Harju maakond, Kose vald, Oru küla, Põllu-Hiie, KÜ 33701:004:0032);
- 1.15. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18039, asukoht Harju maakond, Kose vald, Oru küla, Miku, KÜ 33701:004:0552);
- 1.16. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18057, asukoht Harju maakond, Kose vald, Tade küla, Eelmaa, KÜ 33801:001:1911);
- 1.17. Kultusekivi (kultuurimälestiste registris nr 18791, asukoht Harju maakond, Rae vald, Lehmja küla, 11332 Jüri bensiinjaama tee, KÜ 65301:001:0196);
- 1.18. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18872, asukoht Harju maakond, Rae vald, Soodevahe küla, Ülemiste-Maardu 1,2-4,4 km, KÜ 65301:011:0113);
- 1.19. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 18873, asukoht Harju maakond, Rae vald, Soodevahe küla, Ülemiste-Maardu 1,2-4,4 km, KÜ 65301:011:0113).

2. Tunnistan kehtetuks:

- 2.1. kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 165, 345, 559, 630, 1508, 1519, 1886, 1891, 1892, 1934, 1935, 1995, 2985;
- 2.2. kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 662, 668, 686, 1420, 1501, 1502;
- 2.3. kultuuriministri 28.03.2007 käskkirja nr 144 „Kultuurimälestisele kaitsevööndite määramine“ punkti 16 tabeli rea 3.
- 2.4. kultuuriministri 11.03.2015 käskkirja nr 60 „Kultuurimälestiste nimetuse muutmine“ punktid 1.14 ja 1.15.

Muinsuskaitseametil kanda mälestiseks olemise lõpetamised kultuurimälestiste registrisse ja ajakohastada andmed riigi maakatastris ning teha käskkiri teatavaks menetlusosalistele.

Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avaldamisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

3. Asjaolud

- 3.1. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 9064) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 165 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 9064.
- 3.1.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Ida-Viru maakond, Lüganuse vald, Matka küla, Sinipõllu, KÜ 43701:001:0158.
- 3.1.2. Kultusekivi on oma algselt asukohalt eemaldatud 1990. aastatel. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 17.10.2024) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.2. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 9243) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 345 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 9243. Mälestisele on kultuuriministri 28.03.2007 käskkirja nr 144 punktiga 16 määratud erikujuline kaitsevöönd, kuhu kuuluvad veel arheoloogiamälestis Asulakoht (reg-nr 9241), ehitismälestised Vaimastvere mõisa ait (reg-nr 23933) ja Vaimastvere mõisa park (reg-nr 23934) ning ajaloomälestis Vabadussõja mälestusmärk (reg-nr 5828).
- 3.2.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Vaimastvere küla, Taga-Tiigi, KÜ 24701:001:1919.
- 3.2.2. Kultusekivi on oma algsest asukohast eemaldatud 2000. aastatel. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 11.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.3. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 9457) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 559 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 9457.
- 3.3.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Jõgeva maakond, Jõgeva vald, Vaiatu küla, Mardi, KÜ 81002:001:0003.
- 3.3.2. Kultusekivi on oma algsest asukohast eemaldatud 1990. aastateks. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 11.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.4. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 9568) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 630 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 9568.
- 3.4.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Järva maakond, Järva vald, Jalgsema küla, Andrese, KÜ 25702:001:0551.
- 3.4.2. Kultusekivi on oma algselt asukohalt eemaldatud 1990. aastateks. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 11.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.5. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10459) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1508 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10459.
- 3.5.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala-Eesküla küla, Pena, KÜ 77002:001:0981.
- 3.5.2. Kultusekivi täpne asukoht ei ole alusandmete põhjal tuvastatav. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 12.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.

- 3.6. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10470) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1519 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10470.
- 3.6.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Rakvere vald, Kohala küla, Suurepõllu, KÜ 77002:001:0127.
- 3.6.2. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 12.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.7. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10837) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1886 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10837.
- 3.7.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Varudi küla, Vana-Varudi, KÜ 90202:003:0610.
- 3.7.2. Kultusekivi on oma algsest asukohast eemaldatud 1990. aastatel. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 05.09.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.8. **Lohukivi** (kultuurimälestiste registri nr 10842) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1891 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10842. Mälestise nimetust muudeti kultuuriministri 11.03.2015 käskkirja nr 60 punktiga 1.15. Selle endine nimetus oli Kivikalme (registri nr 10842; aadress: Viru-Nigula vald, Samma küla, Lembitu, KÜ 90202:003:0073) ja uus nimetus Lohukivi.
- 3.8.1. Mälestise Lohukivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Samma küla, Lembitu, KÜ 90202:003:0073.
- 3.8.2. Kultusekivi on oma algselt kohalt eemaldatud vahemikus 2016–2018. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 12.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.9. **Lohukivi** (kultuurimälestiste registri nr 10843) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1892 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10843. Mälestise nimetust muudeti kultuuriministri 11.03.2015 käskkirja nr 60 punktiga 1.14. Selle endine nimetus oli Kivikalme (registri nr 10843; aadress: Viru-Nigula vald, Samma küla, Lembitu, KÜ 90202:003:0073) ja uus nimetus Lohukivi.
- 3.9.1. Mälestise Lohukivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Samma küla, Lembitu, KÜ 90202:003:0073.
- 3.9.2. Kultusekivi on oma algselt kohalt eemaldatud vahemikus 2016–2018. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 12.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.10. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10885) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1934 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10885.

- 3.10.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Tüükri küla, Laiakivi, KÜ 90202:005:0139.
- 3.10.2. Kultusekivi on oma algselt asukohalt eemaldatud 1990. aastateks. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 25.11.2021) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.11. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10886) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1935 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10886.
- 3.11.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Viru-Nigula vald, Tüükri küla, Laiakivi, KÜ 90202:005:0139.
- 3.11.2. Kultusekivi on oma algselt asukohalt eemaldatud 1990. aastateks. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 25.11.2021) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.12. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 10945) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1995 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 10945.
- 3.12.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Lääne-Viru maakond, Väike-Maarja vald, Pikevere küla, Tõnuri, KÜ 92701:003:0071.
- 3.12.2. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 11.11.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.13. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 11934) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 2985 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 11934.
- 3.13.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Rapla maakond, Rapla vald, Vana-Kaiu küla, Kärneri, KÜ 27701:003:1931.
- 3.13.2. Kultusekivi on oma algselt asukohalt eemaldatud 1990. aastatel. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 04.03.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.14. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18033) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 662 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18033.
- 3.14.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kose vald, Oru küla, Põllu-Hiie, KÜ 33701:004:0032.
- 3.14.2. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 04.03.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.15. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18039) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20

- „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 668 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18039.
- 3.15.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kose vald, Oru küla, Miku, KÜ 33701:004:0552.
- 3.15.2. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 04.03.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.16. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18057) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 686 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18057.
- 3.16.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Kose vald, Tade küla, Eelmaa, KÜ 33801:001:1911.
- 3.16.2. Kultusekivi on oma algselt asukohal eemaldatud 1990. aastateks. Korduvate paikvaatluste (viimati 28.05.2014) käigus ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.17. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18791) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1420 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18791.
- 3.17.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Rae vald, Lehjma küla, 11332 Jüri bensiinjaama tee, KÜ 65301:001:0196.
- 3.17.2. Kultusekivi on oma algselt asukohal eemaldatud 1990. aastateks. Korduvate paikvaatluste (viimati 06.03.2026) käigus ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.18. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18872) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1501 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18872.
- 3.18.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Rae vald, Soodevahe küla, Ülemiste-Maardu 1,2-4,4 km, KÜ 65301:011:0113.
- 3.18.2. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 04.03.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.
- 3.19. **Kultusekivi** (kultuurimälestiste registri nr 18873) tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 27.07.1998 määruse nr 20 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 1502 ja kanti kultuurimälestiste registrisse numbriga 18873.
- 3.19.1. Mälestise Kultusekivi registrijärgne asukoht on Harju maakond, Rae vald, Soodevahe küla, Ülemiste-Maardu 1,2-4,4 km, KÜ 65301:011:0113).
- 3.19.2. Korduvate paikvaatluste käigus (viimati 04.03.2025) ei ole ametnikud kivi asukohta tuvastanud.

- 3.20. 07.04.2026 otsustas Muinsuskaitseamet algata 17 kultusekivi ja 2 lohukivi mälestiseks olemise lõpetamise menetluse, kuna mälestised ei ole leitavad ega tuvastatavad ja on piisav alus arvata, et mälestised ei ole säilinud.

4. Kultuurimälestiseks olemise lõpetamise põhjendus

- 4.1. Mälestiseks olemise võib lõpetada, kui mälestis ei ole leitav ega tuvastatav ja on piisav alus arvata, et see ei ole säilinud (muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 7).
- 4.2. 19 mälestist (kultuurimälestiste registri nr 9064, 9243, 9457, 9568, 10459, 10470, 10837, 10842, 10843, 10885, 10886, 10945, 11934, 18033, 18039, 18057, 18791, 18872, 18873) ei ole maastikul leitavad ja nende puhul on piisav alus arvata, et mälestised ei ole säilinud. Menetluse alguses oli maastikul mitte leitavaid mälestisi 20 (lisaks eelpool toodule ka kultusekivi registrinumbriga 9877).
- 4.3. Kultuurimälestiseks olemise lõpetamisega kaovad mälestistel ka MuKS §-st 95 tulenevad kaitsevööndid. Mälestise Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9243) puhul, millele on kehtestatud ühine kaitsevöönd teiste mälestistega, ei muudeta alles jäävate mälestiste kaitsevööndite ulatust ega kehtivaid piiranguid.
- 4.4. Muinsuskaitseamet algatas eelnõu mitteleitavate kultuse- ja lohukivide kultuurimälestiseks olemise lõpetamise kohta ning edastas selle 10.04.2026 tutvumiseks mälestiste omanikele ja kohalikele omavalitsustele. Arvamuste ja ettepanekute esitamise tähtaeg oli 14 päeva ehk kuni 24.04.2026.
- 4.5. Järva Vallavalitsus, Lääneranna Vallavalitsus, Maa- ja Ruumiamet ning Väike-Maarja valla Pikevere küla Tõnuri kinnistu omanikud andsid teada, et neil puuduvad eelnõu kohta arvamused ja ettepanekud. 23.04.2026 esitas Lääneranna valla Linnuse küla Tõnise kinnistu omanik ettepaneku mitte kustutada kultuurimälestiste nimekirjast kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9877), kuna kivi on maapinda mattununa oma algsel kohal alles. Teised menetlusosalised eelnõule omapoolseid arvamusi ega ettepanekuid ei esitanud.
- 4.6. 24.04.2026 vastas Muinsuskaitseamet Linnuse küla Tõnise kinnistu omanikule, milles andis teada, et arvestab esitatud ettepanekuga mitte lõpetada kultusekivi (kultuurimälestiste registri number 9877) kultuurimälestiseks olemist seniks, kuni ei ole toimunud uut ameti poolt teostatavat paikvaatlust kultusekivi lokaliseerimiseks.
- 4.7. Kultusekivi (kultuurimälestiste registri nr 9877) on käskkirjast eemaldatud, kuna Muinsuskaitseamet analüüsis ettepanekut ja leidis, et kuigi kultusekivi on mattunud oletavas asukohas pinnase alla, on kultusekivi algses asukohas võimalik läbi viia väikesemahuline arheoloogiline uuring, tegemaks kindlaks, kas kivi on pinnases säilinud või mitte. Samuti on tõenäoline, et kultusekivi vahetus läheduses esineb arheoloogilist kultuurikihti. Tulenevalt uuringu tulemustest otsustatakse, kas jätkatakse kultuurimälestiseks olemise lõpetamise menetlusega.
- 4.8. Kultuurimälestiseks olemise lõpetamise otsustab Eesti Vabariigi kultuuriminister, kuulates ära Muinsuskaitse Nõukogu seisukoha. Muinsuskaitse Nõukogu tutvus eelnõuga 19.05.2026 toimunud koosolekul ja otsustas ettepanekut toetada.

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga